

Pekşen Tamdoğan, Çetin Yiğenoğlu, *Kozanca. Kozan Ağzı Üzerine Bir İnceleme*, YEKSAY yayınları, Kozan, 205 s. [tarihsiz]

Kozan ağzından derlenen sözcükleri ele alan çalışma iki uzun sunuş/giriş içerir. Ç. Yiğenoğlu, Kozan'ı ve Kozan ağzını değerlendiren bir sunuşla P. Tamdoğan'ın yayına hazırlaması için kendisine verdiği malzemeyi değerlendirir. İkinci bölüm ise P. Tamdoğan ile uzun bir söyleşiyi içerir. Çalışma 1500'e yakın sözcükten oluşur. Sözlükte yeri gelince cümle örnekleriyle, dörtlüklerle sözcüklerin anlamı açık hale getirilir. Kozan ağzı, Çukurova ve Toroslara özgü sözcükleri içerir. Eski Türkçeye özgü, yazı dilinde bulunmayan sözcüklerden Rumca, Ermenice, Farsça sözcüklere uzanan geniş bir söz dağarcığı vardır. Çalışmanın sözlük bölümünden dikkatimi çeken bazı eskicil unsurlarla yabancı kökenli kimi sözcüklerden ve benim için bilinmeyen sözcüklerden yaptığım seçki aşağıdadır:

değişik: **abdal değişigi** “abdal benzeri, abdalın farksız”

arı sili “tertemiz”

arık “zayıf, hastalıklı”

azgan “sarı çiçek açan çalı türü bir bitki”

bar “pas; yük”

bartıl “ödül, mükafat”

bastık “(pestil) incir, dut ya da zerdali ezmesinin kurutulmuşu”

başıntı “buğday kalburdan geçirilirken saman, kabuk, dızlık üste toplanır. Buna başıntı denilir. İşe yaramaz, kullanılmaz, değersiz”

bezi “bir yufka ekmeği yapacak kadar hamur topağı”

bişşek “yannıkta [yayıktı !?] yoğurdu karıştırmak (dövmek) için kullanılan aygıt. Düzgün bir sopanın ucuna yuvarlak bir tahta bağlanır. Bu yuvarlak tahtaya dört-beş yerinden delikler açılır”

buğuz “kin, hınç”

büzdürük “bir tür hamur tatlısı”

çağlık “evlerde bulaşık yıkanan, banyo da yapılan yer”

cibindirik “cibinlik”

curtan “uykusuz, uyku uyumayan, uykusu olmayan”

çandır “melez; soyu karışık, alabuçuk”

çeke “temkinli”

çokak “çok otlu, yaylım yeri”

dağda gezen “domuz”

davış “söylenti; duyulur duyulmaz ses; <i>kulağıma bir dabiş çalındı</i> ”	hakına “doğurmamış keçi”
deşirmek “dilenmek”	him etmek “işaret etmek; işmar etmek; göz atmak”
deşirici “dilenci”	imrek “imrenen; hevesli”
duşamak “hayvanların ayağını bağlamak”	kısık “dar ve yüksek bayırlı dere yatağı, vadi”
düşelge “sorumluluk, görev”	konalga “oturulan yer, ikametgah”
galın “başlık parası”	kurumsak “ince, zayıf”
garağı “ <u>huğun</u> tavanına yerleştirilen sazları, mertekler üzerine çivilenen kargılara tel ya da kırnapla bağlamak için kullanılan basit aygıt”	meçik “davulun tokmağı”
goñursu “yanık kokusu”	ölçerme “değer biçme, iyice hesaplama”
götürge “su değirmenlerinde taşı döndüren çarkla su akımının ilişkisini sağlayan düzenek”	özne “damat, güvey”
	yañaz “çetrefilli, çapraz”
	[huğ : Çukurova yöresine özgü, kamış vb. malzemeden yapılan barınak]

bar “yük” krş. Farsça bār (TietzeFar § 19, s. 136); *cağlık* krş. Farsça çāh “kuyu, su çukuru” (TietzeFar § 25, s. 137); H. Eren’e göre *bastık*’ı Rumca veya Ermenice ile karşılaştırmak gerekir (*Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara 1999, s.); şu sözcük ise Tietze’ye göre Rumca olmalı: *meçik* (TietzeGr § 183, s. 232). Tietze, Andreas, 1999: *Wörterbuch der griechischen, slavischen, arabischen und persischen Lehnwörter im Anatolischen Türkisch / Anadolu Türkçesindeki Yunanca, İslavca, Arapça ve Farsça Ödünçlemeler Sözlüğü*, İstanbul.

Eski Türkçe ile ilgili sözcükler: *arı sili* < *arığ silig*, *arık* < *aruk*, *azgan* < *azgan*, *galın* < *kalıñ*, *him* < *im*, *imrek* < krş. *amra*- “sevmek, hoşlanmak”, *özne* < ET (Orta Türkçe) *yezne* (Yong-Söng Li, *Türk Dillerinde Akrabalık Adları*, İstanbul 1999, s. 269-271; E. V. Sevortyan, L. S. Levitskaya, *Etimologičeskiy slovar’ tyurkskih yazıkov, obşçetyurkskiye i mejtyurkskiye osnovı na bukvi “c”, “j”, y*”, Moskva 1989, s. 169-170).

başıntı, *çokak*, *düşelge*, *konalga* (bu son ikisi Moğolca -*Alga* eki ile türemiştir), *kurumsık*, *ölçerme*, *yañaz* ise yine dikkate değer ağız sözlerindendir.

Mehmet Ölmez
(İstanbul)